

stor symfoniorkester är nog ett yrke som inte likas ut. Av många skäl. Man lever farligt där i rampljus om det vill sig riktigt illa till hävderna. Vidare stad olika dirigenters temperament, och instrumentsliga människor som har gott om nerver. Det är på yrkesskicklighet, tonsättarna skriver svårare än hobby utanför musik hinner man knappast ha, också i kläm. Ändå håller man ut, man citerar dirigenten: "Mera hängivet, så Järnefelt. Det ska låta som en öjning." "Mera vibrato, anbefallde Tor Mann. Det är det om riktningvisare på en buss." Sedan säger dirigenten: "Kolossalt hängivet. Konstaterar att man stor på en estrad och räkna takter, räkna hela livet. Att musikerna är en sådan Guds gåva, säger en av dirigenterna. Yrket är oemotståndligt, både då man har en älskar det.

är inblandade vid får inte glömma bliken innehar en ordheten varierar i till till kväll.

ringa in några om spelar in har pratat med fem av i Konsertföreningens som de nu-

tsar musikernas dirigenterna. temperament, så sätt som de mäs- ser. Om de tycker behandlade av en ske de håller hu- att tänka på att öds skulle kunna dirigent. Men vad are utan musiker?

skepsis på alltför an möjligen impo- n, men orkestern or det som främst t framkallar ett man emellan att försöker "slå hål temperamentsut- t, filharmonikerna ärer och kan visst bändighet.

n
a att en dirigent der då?

vana hos en ruti- t spela som diri- cellisternas kon- r Norrby, som har att uttrycka sig.

— Men vi försöker verkligen att inte följa den som håller på att "slå bort oss", förklarar förste violinisten Josef Grünfarb.

Första fiolerna får ju den bästa närbilden av dirigenten. De verkar i hans omedelbara närhet och för det mesta står han vänd mot dem. Cellisterna måste däremot nöja sig med hans ryggtavla.

De flesta dirigenter som vi har arbetat under är mycket hyggliga, säger Josef Grünfarb. Är det någon som är alltför upptagen av sin egen prestige, som slår sig för pannan, skriker och domderar, så finns det alltid några i orkestern som ger svar på tal. Då brukar det bli lugnare.

Filharmonikernas ordinarie dirigent, Schmidt-Isserstedt, är mycket omtyckt, bland annat därför att han gillar ett gott skämt. Även när det kommer från någon annan än honom själv. Det är annars inte ovanligt att en dirigent uppskattar endast sina egna lustigheter.

Det finns två typer. Den milde, som bara genom vänlighet och tyngden av sin personlighet får varje man att ge sitt yppersta. Det bästa exemplet här är naturligtvis Bruno Walter. Även Kubelik hör hit.

Så har vi de demoniska. Där har Sabata en rangplats. Han är varken lågmäld eller överseende under repetitionerna, men det hindrar inte att det är en glädje att musicera med honom. Fricsay är också mycket fordrande, och Markevitch skulle jag vilja kalla över-exalterad. Men så fina musiker, som

uppnår så lysande resultat, älskar man i alla fall.

Och så har vi det nya, unga geniet Maazel, med huvudet fyllt av musik. Precis som Toscanini minns han not för not och kan gnola igenom stämmorna, oboens, tredje flöjten, altarnas, vad som helst. Och han är så mogen. Med sina 27 år spelade han Mahler när han var här, just som en vis gammal man skulle ha gjort det.

Få ting fyller musikerna med större förfäran än pratsjuka. En dirigent måste kunna tala med sina händer, uttrycka vad han vill med en suggestiv gest. Av idealdirigenten begär man också att han inte ska ta alltför illa vid sig om det inträffar en mindre malör.

— Furtwängler, säger Gunnar Norrby andaktsfullt. Det hörde ju till denne mirakulöse mans egenheter att han dirigerade otydligt. Musikerna måste gissa sig till vad han menade och inte alltid gissade alla stämmor likadant. Så var det den där gången när han stod och "vispade grädde" i finalen till Beethovens åtta, där cellostämman har en svår insats.

Det gick så tokigt som möjligt. Med storartad sammanhållning fortsatte de åtta cellisterna att spela ännu när den heliga generalpausen brutit ut. Gunnar Norrby som ansåg att en ursäkt var på sin plats styrkte sig efteråt med ett glas vatten och gick att knacka på Den Stores dörr.

Furtwängler den vidsynte

— Vad då för olycka? frågade Furtwängler oförstående. Jaså, det där! Det var väl en bagatell! Det hela blev ju så bra.

Sådant krymper inte en dirigents popularitet.

Villalobos driver otydligheten litet långt. Han är så fjärran från att hetsas av precisionsdjävulen att musikerna kallar honom "Villa-bort-oss."

— Tonsättare är som bekant sällan goda dirigenter, framhåller Josef Grünfarb. Och det är ju fråga om två skilda yrken, så egentligen är det inte mer att förvånas över än när en författare int. är framgångsrik som uppläsare.

annorlunda. Han är mycket väl i stånd fängslande tolknin-

by ser rätt förväntan talar om Klem- här igen. en precisinsgubbe. an med tydligt gil-

sig genom livet

ensemblspelandet? rar Gunnar Norrby enom livet. Var och stämna framför sig. de andras repliker r man inte sätta sin man Man får försöka äknantet och lyss-

sitter man vid not- det ska vändas får era ensam. Någon tvis mycket, mycket en cello litet falskt. et är han själv eller för ser alla åtta litet ill det är repetition,

t håller man minspe- slöjar hr Norrby. Det tt om en musiker har harmoniskt och frid- ryck betyder det att gått allvarligt på tok. onblick kan katastro- en, säger Josef Grün. a oca sig i en vecka om är över på några k om man missar sin

a kan ju inte göra alare och improvisera ett kollektivt jobb. i frack och ska göra medveten om att ett tt suddu ut.

dragkamp

om dirigent och solist Brahms violinkonsert ställe i sista satsen. r inte? Fritz Busch otståndare, den fram- ka gästen Gioconda övertygad anhängare, följaktligen rätt stor em skulle driva sin är Busch kom till den n blinkade han litet infar. Sedan spelade n att retardera. Den en följde fromt med ern drog en suck av

som frågade om konkerfru: Er man som spelar i Konsertföreningen om kvällarna, vad gör han egentligen om dagarna?

Musik som hobby

Flera av stråkarna sitter i en kvar- tett, och så kommer solistisk verk- samhet till. Gunnar Norrby konser- terar gärna tillsammans med sin maka, sångerskan Leonora Collin. På lediga stunder dirigerar han. Frå- gar man filharmonikerna vad de har för hobby svarar också de flesta: musik. Någon annan skulle de inte hinna med: det gäller ju ett öva så att man är i högsta trim.

Vissa blåsare måste förstås ran- sonera musicerandet i hemmet Bas- tubans späda barn vet inte alltid ett pappa är instrumentalist, då mängen tuba finkänsligt avstår från att öva i familjens sköte. Valthorn är för all del också ett instrument som hörs, men dansken Wilhelm Lanzky-Otto har löst problemet så att han bor i två etager och blåser i vindsvånin- gen. Hans son har inte blivit av- skräckt, utan har valt samma instru- ment och går på Musikhögskolan där han har sin far som lärare.

Varför just valthorn? Lanzky- Otto hade kunnat välja ungefär vilket instrument som helst tycks det. Far var sångare, mor pia- nist. Själv valde han först piano och lade sedan till fiol och alt- fiol. Men en vacker dag, då han var 18 år tyllde och hunnit ta stu- denten, råkade en god vän påpeka att det alltid råder brist på goda valthornister. Lanzky-Otto satte då strax i gång med att blåsa, utan att

för den skull försumma pianot. När han numera ger konsert är det hans lilla specialitet att först spela en pianokonsert och sedan uppträda som solist i exempelvis Strauss valt- hornskonsert.

Varför inte även dirigera med ena handen?

— Det har jag inte försökt, sä- ger Lanzky-Otto. För att värja sig mot en beskyllning för ensidighet tillägger han: Men jag har kompo- nerat några snygga sånger.

Danskt betyg

— Hur är det att vara omplante- rad i Sverige?

— Jag märker ingen skillnad.

— Vi tror alltid att ni har mycket roligare i Danmark.

— Ja, det tycks vara ett komplex hos er. Men tro mig, musiker är sig lika över hela världen. Det är precis lika trevligt i en svensk or- kester som i en dansk.

Fagottisten Bruno Lavér ser glad ut och tackar för komplimangen.

— Publiken varierar dock från stad till stad. I Göteborg blåser sålunda hårdare vindar än i Stock- holm, fortsätter Lanzky-Otto.

korta insatser, man inte att de moderna alls har musikerna i tan- karna när de komponerar. Eftersom de skriver hur svårt som helst. Trots detta är jag mycket intres- serad av dem.

Schönberg svårast

— Vad är svårast av allting?

— Schönberg, svarar Bruno La- vér. Ibland verkar hans svårigheter nästan självändamål.

— Ibland går Schönberg över grän- sen till det spelbara, säger Lanzky- Otto. När han kräver att blåsare ska klara ett legato som tycks skrivet för piano.

— För 15 år sedan tyckte man att Rosenberg var tung och svår, säger hr Lavér. Det finns väl ingen som anser det i dag. Hindemith gillar vi också. Men Webern är svårsmält. Blomdahl? Jo, har är bra. Och allt vad han skriver går att spela. Ifall man är duktig.

Lars-Erik Larsson var en stor fa- vorit hos filharmonikerna, även in- nan han skrev sina concertini för olika soloinstrument. Fagottkonser- ten får lika vänliga vitsord som valt- hornskonserten.

— Skriv mera, manar bägge blå- sarna.

Så blir man filharmoniker

Hurdan är den yttre ramen när man blir filharmoniker?

Vi ska fråga orkesterns yngste man, Lennart Ericsson, en rask 25- åring. Han spelar flöjt, vilket un- kluderar piccola, orkesterns högsta och minsta instrument, som emeller- tid är ändå mera ansträngande för lungorna än dragbasun och tuba. Hr Ericsson var bara 20 år när han an- mälde sig som sökande till en ledig plats, och även om han lämnat Mu- sikhögskolan belönad med jetong, hade han ett intryck av att så hög- gradig ungdom måste betraktas med mistro.

— Det var spännande att prova in, säger han, jag hade sju med- tävlande. Man spelar upp i tre olika ronder sittande bakom en skärm. Varje gång lottas ordningsföljden på nytt så att juryn inte har en aning om vem som är vem. Det är först ett gemensamt stycke som fö- relagts de prövande två veckor i förväg, vi fick Mozarts flöjtkonsert i G-dur. Därefter spelar man efter fritt val, jag hade stannat för en sak av den franske tonsättaren Rhené Baton. Mest nervöst är pri- ma-vista-provet. För att ingen skul- le kunna känna till det i förväg hade man tagit fram en violin- etyd.

minuter för att
okände bakom
en grann virvel
ats på rätt takt-
s på så vis att
erns repetitioner.
alltså hoppas på
rt Ericsson har
ld ett bra slag.
it skaffa sig en
er.

tt för en svensk
er Gunnar Norr-
Det ligger all-
plex och lurar.
a villkor vi ar-
entlighetens ljus
möjligheter att
orsell uttryckte
pp glömmet dom

i en ensemble
rskilt väl när
et är litet orätt-
som en svensk
relativt få till-
som solist Mu-

e ökas varje år,
måste man säga
a kargt. Det an-
esternas engelske
olinisten Erich
olinar filharmoni-
song.

utin på att vara
ef Grünfarb. För
underordna oss
en myclet svar

för resten fyllt

vstånd en väldig
alen så att det
orerna, så kan
är Birgit Nils-
berättar Gunnar
kan det vara en
som sjunger i
eriös musiker är
edlägga 90 pro-
på att göra sig
n. En sak till:
blir jämförda
agningar som är
pklippningar av
man valt ut de
bliska försök.

agsabbonnenterna
orden, de tycks
en första satsen
unna bedöma om
a form eller ej.
tt han kan sitta
tt och i djupaste
lur. Musikerna
pauserna sveper
skådarna, allt un-
omen i huvudet
a. Faller då en
a på en insom-
n i det närmaste
ske gjuter han
rteblod i nästa
skulle gjort. Den
ert syndar svårt.